

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

Zpráva ze stáže

v rámci projektu CZ.2.17/3.1.00/36064 „Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1. LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně“

Destinace a pracoviště: King’s College London, Department of Psychiatry

Office Journal Addiction.

Pracovník: Prof. PhDr. Michal Miovský, Ph.D.

Klinika adiktologie
1. LF UK a VFN v Praze

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

Obsah

I. Průběh stáže:.....	3
II. Charakteristika pracoviště a informace o místě stáže.....	6
King's College London.....	6
Department of Psychiatry.....	6
a) <i>Mental Health Social Work with Children & Adults</i>	6
b) <i>Public Health Nursing</i>	7
c) <i>Clinical Psychology</i>	7
d) <i>Psychosis Studies</i>	10
e) <i>Child & Adolescent Psychiatry</i>	11
III. Celkový přínos stáže pro cíle projektu.....	13
A. Formulace pro Konceptci Vzdělávání v ČR v adiktologii:.....	13
B. Formulace pro Konceptci vědy a výzkumu v ČR v adiktologii:.....	16
Tematická oblast I.: Vznik a rozvoj závislostí a s ní souvisejících fenoménů....	16
Tematická oblast II.: Nové diagnostické a terapeutické metody v adiktologii..	17
Tematická oblast III.: Vývoj a hodnocení preventivních a dalších intervencí v adiktologii a hodnocení epidemiologické situace	18

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

I. Průběh stáže:

14.4. a 15. 4. 2014

Jednání: Molly Jarvis, emeritní prof. Ian Stolerman, King's College London

Program:

- a) využívání e-learningových lekcí přes PARINT pro studenty PHD studia
- b) možnosti vstupu studentů mgr studia do systému TUTORIAL v rámci PARINT
- c) další rozvoj práce a využití výukových textů „Publishing addiction science“ v el. formě pro studenty z hlediska rozvoje „additional readings“ pro doplnění publikace PAS přeložené do českého jazyka
- d) spolupráce v oblasti vzdělávání: účast na PHD semináři a seznámení se se stylem výuky PHD studentů na King's College – organizace studie, seminářů, zkušební řád a průběh studia, povinné a volitelné části studia, publikační výstupy a disertace.

Důraz byl v průběhu návštěvy kladen na biomedicínská témata a směr výzkumu, zejména v oblasti metabolizace návykových látek a směr rozvíjený nyní v rámci programu dr. Šustkové na Klinice adiktologie – s možností využití pro studenty v této větví programu.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

16. 4. 2014

Jednání: Dr. Fountain (Drug Scope London)

1) Možnosti spolupráce při vědecko-výzkumné činnosti: Drug Scope a jeho zkušenosti v oblasti kvalitativních metod v oblasti lidských práv, přistěhovalců a menšin. King's College má identifikované téma v oblasti indikované prevence a časné diagnostiky a intervence s možným přesahem do společného projektu.

2) Seznámení se s programem a činností DrugScope (<http://www.drugscope.org.uk>)

DrugScope je velice originálním britským projektem a v principu jde o nezávislý neziskový projekt zaměřený na sestavování, prověřování a prohlubování znalostí z oboru adiktologie. Ačkoli je poměrně výrazně profilován pro Velkou Británii, jsou dosah a přesahy tohoto portálu zřejmé. Servis využívají jak právnické, tak fyzické osoby a jedná se o jednu z nejúspěšnějších aktivit tohoto typu vůbec. Instituce zaměstnává, či si najímá na krátkodobé kontrakty řadu předních odborníků jak z Británie, tak jiných zemí a realizuje řadu projektů. Má velmi široký tematický záběr korespondující s užší definicí oboru adiktologie.

17. 4. 2014

Využitelnost spolupráce a diskuse o možnostech pro PHD studium a studenty z ČR: spočívá především v rozšířených možnostech informovat o novinkách světové adiktologie a přenášet informace o výzkumu a klinické praxi z mezinárodní do národní roviny a využívat je pro disertační práce a studentské projekty a další publikace, včetně servisu pro studenty:

a) přebírání pravidelných informací a pravidelným (jako dostatečný by se jevil

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

interval 2-3 měsíců) sledováním přenášet informace pro tuzemské instituce (potenciální cílovou skupinou jsou zde především studenti, pedagogové, výzkumníci v oboru adiktologie a příbuzných oborech),

- b) V návaznosti na bod A pak přenos takových informací také pro časopis Adiktologie a opět možnost nasdílet rubriky a vytvořit tréninkový prostor pro PHD studenty pro schopnost zpracovávat informace a zprávy pro časopis a učit se formát rubrik informací, recenzí atd. Stejně tak by bylo smysluplné pro obě strany (portál i časopis) sdílet reflexe na významná témata.
- c) Velice zajímavé je využití databázových souborů pro trénink sekundárních analýz pro PHD studenty, zde by se nabízela perspektivní možnost kombinace různých databázových souborů a jejich využití pro tréninkové a výukové analýzy v rámci výuky metodologie.
- d) Zvláštní pozornost byla při stáži věnována tématu ochrany dat u biologických studií a etickým aspektům spojeným s biomedicínským výzkumem v adiktologii a přenos mezi vědou a praxí (jedna z priorit DrugScope).

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

II. Charakteristika pracoviště a informace o místě stáže

King's College London

- King's College London sídlí v Londýně ve Spojeném království. Její statut je veřejná vysoká škola.
- Má celkem devět fakult, na kterých studuje přibližně 23 tisíc studentů.
- King's College London se v hodnoceních umísťuje mezi nejlepšími univerzitami v Evropě.

Department of Psychiatry

a) Mental Health Social Work with Children & Adults

Je nanejvýš vhodným výchozím bodem pro další výzkum nebo výuku. Program je určen pro všechny sociální pracovníky, kteří chtějí zvyšovat své schopnosti při práci s lidmi s duševním onemocněním. Tento program umožňuje, aby se absolventi stali kvalifikovanými a vysoce vzdělanými lékaři a profesními vůdčími osobnostmi ve svém oboru.

Studenti se učí inovativním a pokročilým dovednostem, jak provádět pod dohledem vlastní výzkum, a jak prezentovat své poznatky. Studenti se učí, jak kriticky posoudit výzkumné studie, provádět praxi založenou na důkazech a rozvíjet jasnější pochopení měnící se zdravotní scény duševního zdraví. V malých skupinách probíhají semináře, ve kterých se studenti seznamují s psychosociálními vlivy na duševní zdraví, reakcemi společnosti na duševní nemoci a s právními předpisy ovlivňujícími péči o děti i dospělé s duševními problémy. Studenti jsou vedeni k reflexi jak současné, tak i budoucí praxe v rámci sociální práce, rozšiřují své postoje

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

o významné rozměry kulturní, rasové, genderové a třídní ve vztahu k duševnímu zdraví, stejně jako pokroky v anti-diskriminačních způsobech práce. Praxe je založena na konzultačních setkáních, která jsou vedená zkušeným psychoterapeutem a jsou neocenitelným pomocníkem pro práci studentů v jejich agenturách. Studenti zvyšují a zlepšují své vlastní školitelské dovednosti.

b) Public Health Nursing

Tento typ studia je navržen tak, aby produkoval kvalifikované zdravotní sestry s osvědčením, které prokazuje způsobilost k registraci jejich odborného postavení u praktického lékaře se statutem Nursing & Midwifery Council (NMC). Je určen také registrovaným lékařům, kteří podporují samostatnou praxi, vzdělávání a praxi rozvíjející klinické vedení, a kteří hledají další příležitosti ke vzdělávání. Studenti jsou školeni v odborném vedení v oblasti veřejného zdraví, v praxi založené na důkazech, v oblasti zdravotnického výzkumu, ochrany dětí, a zdravotních návštěv studentů. Studenti "Nursing" školy mají po projednání s vedoucími studijními poradci na výběr studovat vybrané klinicky zaměřené odborné oblasti v rámci oboru. Studenti postupující do studia, které vede k MSc. titulu, mohou pracovat na projektu, který se vztahuje k jejich vlastní oblasti praxe.

c) Clinical Psychology

Absolventi výzkumných studijních oborů úzce spolupracují se svými školiteli, k čemuž slouží pravidelné schůzky k projednání jejich pokroků. Jsou rozvíjeny a udržovány rovněž vztahy s dalšími zaměstnanci s příslušnými výzkumnými zájmy a studenti jsou vyzýváni k pasivní i aktivní účasti na resortních výzkumných prezentacích a dalších seminářích. U nových postgraduálních studentů se přistupuje k jejich zapojení do výzkumných projektů již během úvodních fází studia. Každému

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

postgraduálnímu studentovi, který se věnuje výzkumu na plný úvazek, je přidělen vlastní pracovní prostor a počítač.

Běžící výzkumné projekty:

- Výzkum v klinické, zdravotní, forenzní a neuropsychologické oblasti.
- Průkopnický rozvoj kognitivně behaviorální terapie pro prevenci a léčbu celé řady problémů, včetně úzkosti, deprese, poruch příjmu potravy, psychózy a fyzické nemoci.

Struktura programu:

Program běží po dobu 36 měsíců v ekvivalentu plného úvazku. Program má akademické a klinické součásti a účastníci jsou povinni absolvovat zkoušku v obou oblastech. Většina akademické výuky, výzkumného dohledu a klinického dohledu je zajištěna buď členy katedry psychologie či klinickými psychology, kteří působí v King's Health Partners (South London and Maudsley, King's College Hospital, Guy's and St. Thomas' Hospitals). Odborné příspěvky v rámci akademické výuky jsou přednášeny také odborníky z několika dalších oddělení v rámci Institutu psychiatrie a pozvaných externích expertů. Výzkumné a další odborné zájmy lidí na oddělení a v ústavu je možno dohledat na www.iop.kcl.ac.uk

Kurikulum

Obsah školního vzdělávacího programu zahrnuje mnoho témat, a to ve velkém rozsahu: duševní zdraví dospělých (včetně úzkosti, deprese a psychózy); Psychologie a psychiatrie v dětství a dospívání; Neuropsychologické teorie a praxe; Klinická psychologie aplikovaná na mentální postižení; Duševní zdraví u starších dospělých; Klinická psychologie zdraví; Forenzní psychologie; Psychologická terapie

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

(se zvláštním důrazem na KBT, a také rodinné terapie a terapie založená na „mindfulness“); Výzkumné metody; Profesionální, právní a etické otázky; Rasa, rovnost a rozmanitost. Učební plán je realizován prostřednictvím přednášek, seminářů, workshopů, reflektivního setkání, praxe a v rámci cvičení v malých skupinách. Kurikulum odráží možnosti a příležitosti k uplatnění v praxi, k posílení teorie a praxe vazby a buduje klíčové kompetence v teorii, praxi a výzkumu vývojově a kontinuálně.

Provázanost studijních programů a teorie a praxe je hodnocena prostřednictvím kvalifikačních zkoušek v létě prvního a druhého roku; všechny praktické zkušenosti jsou posuzovány na základě samotného umístění; výzkum (hlavní výzkumný projekt, projektu evaluace služby a čtyři případové studie) se posuzuje oponenty v létě třetího roku.

Uplatnění v praxi

V rámci programu je plánováno šest 6tíměsíčních stáží ve čtyřech klíčových oblastech: duševní zdraví dospělých, dětí a dospívajících, starších osob a osob mentálním postižením; a ve dvou volitelných oblastech. Nebo si studenti mohou vybrat odborné stáže dle vlastního výběru. Stáže jsou seřazeny tak, že první rok stáže probíhají v oblasti duševního zdraví dětí a dospělých, druhý rok zahrnuje umístění u populace starších dospělých a osob s mentálním postižením. Volitelné předměty jsou ve třetím ročníku.

Studenti stráví tři dny v týdnu v místě praxe. Program nabízí základní kompetenční model v rámci tradičního 6 x 6 měsíčního umístění, kde studenti sbírají zkušenosti. To znamená, že přístup je vývojově pojat, kompetence se získávají na základě přijetí k posouzení klinických dovedností v průběhu výcviku jednotlivce.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

Hodnocení

V květnu v posledním roce studia se předkládají výzkumné práce, které obsahují: velký výzkumný projekt (asi 25-30.000 slov), jeden menší projekt (9.000 slov), projekt evaluace léčebné služby (obvykle se provádí v prvním nebo ve druhém roce). Poslední jsou čtyři případové studie (4000 slov každá).

Pracoviště nabízí odborné výzkumy a dohled v celé řadě témat. Hlavní výzkumný projekt má hlavního a sekundárního školitele.

d) *Psychosis Studies*

Členy sboru tvoří přední akademičtí pracovníci s odbornými znalostmi v aplikaci genetiky, epidemiologie, psychopatologie, neurologického vyšetření, kognice, a psychofarmakologie v oblasti závislostí.

Vysoce postavení členové katedry nabízejí vedení studentům, kteří chtějí studovat na úrovni Ph.D.: na pracovišti je více než 60 doktorandů pracujících v rámci odboru na nejrůznějších projektech. Studenti v rámci svých studentských výzkumů úzce spolupracují se svými supervizory; pokroky ve výzkumné práci jsou sledovány prostřednictvím pravidelných schůzek. Studenti rovněž udržují vztahy s dalšími zaměstnanci s příbuznými výzkumnými zájmy a jsou vyzýváni k účasti na výzkumných prezentacích a dalších odborných seminářích.

Výcvikové kurzy vedené studijním oddělením mohou být navštěvovány podle potřeby studenta tak, aby vyhovovaly jeho individuálním potřebám v celé šíři témat, od přenositelných znalostí, dovedností a kompetencí v akademické oblasti, až po dovednost přímo se týkající vlastních profesních potřeb studenta a jeho práce. King's College nabízí vynikající program pro výzkumné a vývojové pracovníky. Program je

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

navržen tak, aby splňoval individuální vzdělávací potřeby studentů – budoucích výzkumníků. Program byl vyvinut s cílem produkovat vysoce kvalifikované, zkušené a snadno zaměstnatelné výzkumné pracovníky.

e) *Child & Adolescent Psychiatry*

Členové katedry využívají řadu vědeckých metod, včetně epidemiologie, výzkumu chování a molekulární genetiky, neuroimagingu a klinických studií. Výzkum je financován z více zdrojů, jako jsou výzkumné rady, orgány státní správy a dotace ze soukromého sektoru. Pracoviště se zaměřuje na děti s duševními poruchami v rámci biomedicínského výzkumného střediska financovaného Národním institutem pro výzkum zdraví (National Institute for Health Research). Škola má integrovaný systém výzkumu, výuky a klinické práce. Cílem je pochopit, jak se vyvíjí onemocnění a jak aplikovat výsledky, aby tyto nové způsoby léčby a hodnocení mohly být evaluovány a aby poskytovali potřebu a informace o nákladech pro plánovače ve zdravotnictví. Vazby mezi základní vědou a přeložitelností do praxe umožňující zlepšení klinických služeb jsou posíleny skrze struktury centra věd akademického zdraví, King's Health Partners.

Mnoho starších akademických pracovníků má obzvláště silné vazby s týmy National Specialist založené v Maudsley Hospital. Tyto týmy se soustředí na vývoj metod a služeb v konkrétních klinických oborech, které jsou integrovány s výzkumnými zájmy katedry. Součástí oddělení je také National Academy of Parenting Research, jehož úkolem je provádět výzkum zaměřený na hodnocení typu a způsobu, jakým provádět partnerskou spolupráci s rodiči s vidinou zlepšení duševního zdraví dětí.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

Výcvikové kurzy, které jsou vedeny výukovým pracovištěm, mohou být cílovou skupinou použity podle potřeby skrze poskytování školení v široké škále témat, které se přímo týkají práce studenta.

Struktura studia: Postgraduální výuka, postgraduální výzkum

Použité zdroje a další zdroje podrobnějších informací o univerzitě:

<http://www.kcl.ac.uk/about/>

<http://www.timeshighereducation.co.uk/hybrid.asp?typeCode=438>

<http://www.kcl.ac.uk/iop/depts/addictions/index.aspx>

<http://www.kcl.ac.uk/iop/depts/addictions/study/PhDResearch.aspx>

http://www.kcl.ac.uk/prospectus/research/health_service_and_population

http://www.kcl.ac.uk/prospectus/research/details/name/child_and_adolescent_psychiatry/alpha/m/header_search/

http://www.kcl.ac.uk/prospectus/research/details/name/psychological_medicine/alpha/m/header_search/

http://www.kcl.ac.uk/prospectus/graduate/details/name/advanced_practice_specialist_community/alpha/p/header_search/

http://www.kcl.ac.uk/prospectus/graduate/index/name/mental_health_social_work_wi_th_children_and_adults/alpha/m/header_search/

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

III. Celkový přínos stáže pro cíle projektu

➤ **Inovace Ph.D. studijního programu adiktologie ve VFN a na 1. LF UK o biomedicínskou komponentu,**

Průběh stáže pomohl ujasnit hlavní směr další diskuse o nastavení Ph.D. studia adiktologie z hlediska proporcí dílčích komponent programu. Největším nedostatkem současného nastavení se ukazuje být zbytečně velký důraz na teoretický kmen a příliš velký důraz na všeobecný přehled a znalosti oboru jako celku. Malá praktičnost a malá zaměřenost na vlastní téma studenta pak vede k jeho pomalejší specializaci a slabším výsledkům v bádání a publikování (skrze příliš velkou zátěž všeobecného kmene). V tomto smyslu byly v průběhu stáže formulovány další zajímavé podněty pro inovaci kurikula výuky a dílčích komponent.

Ve druhé části pak stáž pomohla k přesnější formulaci a doplnění Konceptce vzdělávání v oboru adiktologie a Konceptce vědy, kde pro PHD program byly vytvořeny nové návrhy priorit a předloženy pro další posouzení:

A. **Formulace pro Konceptci Vzdělávání v ČR v adiktologii:**

Fundamentální postavení má v přípravě mladých vědeckých pracovníků doktorský program (Ph.D.) v oboru adiktologie. Ten poskytuje studentům další specializovanější transdisciplinární znalosti a dovednosti z oblasti adiktologie umožňující jim mimo jiné samostatně koncipovat a realizovat studie zkoumající rozličné faktory z oblasti rizikového prostředí užívání návykových látek a závislostního chování, a to od úrovně jednotlivce až po úroveň politik. Cílem programu, jehož jádro tvoří klinické výzkumy a výzkumy v oblasti veřejného zdraví s

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

participativním komunitním zaměřením, je přispět k přijímání rozhodnutí založených na objektivních skutečnostech a vědecky podložených poznatcích. Základ programu představuje metodické vedení a podpora transdisciplinárního adiktologického výzkumu s důrazem na kombinaci kvantitativních a kvalitativních výzkumných metod z různých oborů zasazených do společného epistemologického rámce. Základní složky programu:

- Klinická adiktologie (prevence, léčba, terapeutické dovednosti)
- Veřejné zdraví (protidrogová politika, snižování škod, prosazování práva)
- Metodologie (obecná, kvalitativní, kvantitativní, transdisciplinární přístupy k rozličným výzkumným tématům)

Z hlediska dalšího rozvoje tohoto programu je důležité zvládnutí jeho rozšíření o biomedicínskou komponentu a cílené podpory zájemců z řad lékařů. Současně je důležité dále podporovat rozvoj jeho anglické formy a společné studium domácích i zahraničních studentů v jednom programu:

- dokončení inovace programu a posílení jeho biomedicínské složky (doporučená realizace do 12/2014)¹,
- zvýšení počtu zahraničních studentů a posílení výuky v anglickém jazyce a za účasti zahraničních školitelů (doporučená realizace do 12/2016),
- zvýšení kapacity studijního programu o 15 míst a odpovídající zvýšení počtu školitelů (doporučená realizace do 12/2018).

S cílem celkového zvýšení kvality PhD programu adiktologie souvisí snaha o zvýšení počtu kvalitních, zejména mezinárodních výzkumných projektů a zvýšení objemu

¹ Realizováno prostřednictvím projektu ESF reg. číslo CZ.2.17/3.1.00/36064 „Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1. LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině“.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

výsledků vědecké práce, především směrem k prestižním mezinárodním časopisům. Součástí tohoto procesu je celková kultivace personálního zázemí v podobě kvalitních školitelů schopných realizovat zajímavé výzkumné projekty a přitahovat tak mladé zájemce o adiktologickou vědu.

Doplnění:

Habilitační obor a jmenovací profesorské řízení v oboru adiktologie

Rozvoj PGS programu a celkové zlepšení personálního zabezpečení vědecko-výzkumné činnosti v oboru adiktologie je spojeno s vyššími požadavky na akademické vzdělání realizačního týmu. Současné nastavení a splnění požadavků Akreditační komise již na úrovni MGR stupně je přitom možné chápat jako naprosté minimum a základ, nikoli podobu umožňující další rozvoj. Jednou z podmínek takového rozvoje je celkové zvýšení vědecké a pedagogické erudice vyjádřené kromě vlastní projektové a publikační činnosti též formálními akademickými hodnotami. S ohledem na dosavadní úspěšnou podobu rozvoje vzdělávání v oboru a dobrou projektovou základnu je možné začít připravovat podklady a podmínky pro budoucí akreditaci programu z hlediska získání habilitačních práv v oboru adiktologie (střednědobý horizont) a práv pro jmenovací řízení (dlouhodobý horizont). Třemi základními podmínkami takového procesu jsou:

- a) zvýšení kvality a počtu realizovaných výzkumných projektů a jejich vědeckých výsledků (doporučená realizace do 12/2018).
- b) příprava a splnění kritérií pro habilitaci dalších min. 3 akademických pracovníků v oboru (doporučená realizace do 12/2018).
- c) příprava a splnění kritérií pro získání habilitačních práv pro obor adiktologie (doporučená realizace do 12/2020).

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

V případě úspěšného zvládnutí uvedených tří kroků a postupné další kultivace oboru, je možné, aby v případě úspěšného zvládnutí přípravy pro jmenovací řízení a jeho úspěšné dokončení (tj. fakticky získání druhého profesora v oboru), je možné následně zahájit akreditaci a získání práv pro jmenování profesorem v oboru adiktologie. Jednalo by se tak o zcela unikátní model završující poslední etapu emancipace oboru a současně nabízející zcela výjimečné možnosti vzdělávání, které by do České republiky mohlo přilákat zahraniční vědecké pracovníky a vytvořit zde podmínky mj. pro vznik a činnost mezinárodních vědeckých týmů atd.

B. Formulace pro Koncepti vědy a výzkumu v ČR v adiktologii:

Zde došlo ke zpřesnění formulace cílů koncepce (ve 3 tematických oblastech), do kterých byla integrována biomedicínská témata a je možné očekávat zásadní přínos studentů PHD programu adiktologie:

Tematická oblast I.: Vznik a rozvoj závislostí a s ní souvisejících fenoménů

Tematická oblast vznik a rozvoj závislostí a s nimi souvisejících fenoménů a důsledků pokrývá širokou paletu dílčích oblastí výzkumu samotného užívání návykových látek a s ním souvisejícího chování (příčiny, průběh, prognóza, rizikové a protektivní faktory, negativní společenské a ekonomické důsledky) a výzkum širšího rámce environmentálních a širších sociodemografických, sociologických, kriminologických a ekonomických souvislostí. Výzkum mechanismů vzniku a průběhu závislostí významným způsobem napomůže včasné detekci jejich výskytu a samozřejmě též vývoji nových léčebných postupů a metod a v důsledku zkvalitnění a prodloužení života jedinců a snížení jejich negativních socioekonomických důsledků.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

Do této oblasti patří též výzkum vzniku a rozvoje rizikového chování souvisejícího s užíváním návykových látek (drog) a jeho širších následků, způsobujících významné společenské náklady a předpokládá se například, že zejména náklady na léčbu krevně přenosných nemocí, získaných injekčním užíváním drog nebo užívání tabáku či alkoholu, budou v EU v příštích patnácti letech představovat stále významnější zatížení zdravotního a sociálního systému.

Tematická oblast II.: Nové diagnostické a terapeutické metody v adiktologii

Tematická oblast nových diagnostických a terapeutických metody zahrnuje širokou škálu metod a technologií pro léčbu závislostí a s nimi souvisejících fenoménů. V souvislosti s velmi rychlým rozvojem technologií v oblasti diagnostických metod, vývojem nových léčebných postupů a intervencí, nových farmakologických intervencí atd. je možné realizovat výzkumné studie jak monotematické, zaměřující se pouze na dílčí oblasti včetně celé oblasti preklinického výzkumu (např. biologické markery, vývoj a účinek léků atd.), tak studie komplexní (např. zaměřené na výzkum rizikových a protektivních faktorů, testování komplexních terapeutických intervencí atd.) s dominantou v klinickém výzkumu.

Léčba uživatelů drog je zásadní intervencí, zabývající se aktivními uživateli a ex-uživateli psychotropních látek. V této oblasti se dynamicky prosazují nové přístupy, které jsou nicméně v ČR zaváděny jen pomalu a ještě pomaleji jsou ověřovány. Evaluační výzkum nových léčebných modalit a jejich srovnávání s modalitami tradičními jsou proto další prioritou. Tuto tematickou oblast dále tvoří výzkum účinných faktorů léčby a jejich aplikaci, výzkum fenoménu mimoinstitucionálních forem pomoci (svépomocné prvky atd.), výzkum motivace k léčbě (v kontextu dobrovolné i nedobrovolné léčby), výzkum farmakologické léčby v poměrně nových indikacích (např. u závislosti na stimulantech včetně českého

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

metamfetaminu/pervitinu), prevence relapsu a vývoj a aplikace komplexních léčebných intervencí a programů zacílených na specifické cílové skupiny a jejich potřeby.

Tematická oblast III.: Vývoj a hodnocení preventivních a dalších intervencí v adiktologii a hodnocení epidemiologické situace

Oblast epidemiologie a prevence je rozdělena obdobným způsobem jako první prioritní oblast, tj. témata řešící vznik a rozvoj závislosti a výzkum protektivních a rizikových faktorů. V souvislosti se současným rozvojem společnosti a rostoucím propojením světa vzrůstá i potřeba sledování výskytu závislostí v kontextu poruch zdraví v lidské populaci a studia přírodních, sociálních a ekonomických faktorů, které tento výskyt závislostí podmiňují nebo ovlivňují. Epidemiologický výzkum poskytuje nezbytné informační zázemí nejen pro úspěšnou terapii a prevenci závislostí, ale i činností souvisejících s plánováním/koncipováním drogových politik, souvisejících politik veřejného a duševního zdraví, činností pro veřejnou správu a samosprávu při koncipování a realizaci zdravotní politiky na mezinárodní, celostátní i regionální úrovni.

Cílem této tematické části koncepce je vývoj a testování preventivních a intervenčních programů, jejichž cílem je zabránit vzniku, oddálit začátek nebo zamezit další progresi užívání návykových látek, včetně alkoholu a tabáku u dětí a dospívajících. Obecně je prevence závislostního chování nejplošněji aplikovaným nerepresivním opatřením v adiktologii. Jejím cílem je předcházení užití a užívání psychotropních látek, oddálení jejich nástupu, a co nejúčinnější omezení periody a dopadů/důsledků jejich užívání. Prioritou je výzkum a vývoj preventivních intervencí a evaluace a zvýšení kvality a účinnosti již existujících preventivních přístupů.

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicině

Do této třetí tematické oblasti patří již zmíněný výzkum drogových politik. Drogová politika je definována jako komplexní soubor opatření s cílem minimalizovat společenské škody z užívání drog a závislostního chování. Analýzy a studie drogové politiky představují mimořádně komplexní a obtížnou oblast, která však má potenciál zásadního dopadu na drogovou problematiku. Česká republika se této oblasti systematicky dlouhodobě věnuje a dosáhla zde některých významných úspěchů. Z opačného důvodu (tj. nedostatečné rozpracovanosti a slabé úrovně výzkumu) avšak v důsledku vysoké naléhavosti a potřebnosti je zařazena oblast výzkumu prosazování práva a penitenciárního systému. Nedostatečná evaluační kultura a výzkumu často (nejen) v ČR způsobují přijetí a aplikaci opatření a přístupů v drogové represí a regulaci, které jsou jen zřídkakdy přijímány na podkladě validních a ověřitelných informací a ještě řidčeji ověřovány co do své účinnosti na podkladě předem stanovených cílů. Rozvoj této oblasti výzkumu tak opět má významný potenciální dopad na veřejné rozpočty a efektivitu zacházení s nimi z hlediska aplikace náročných a společensky vysoce citlivých opatření (např. v oblasti politiky regulace tabáku nebo alkoholu atd.).

- **rozvoj spolupráce se zahraničními institucemi v oblasti výzkumu a vývoje skrze stáže a praktickou výuku studentů, akademických pracovníků ve zdravotnictví (sdílení příkladů dobré praxe prostřednictvím stáží) a skrze hostování zahraničních akademických pracovníků.**

V průběhu stáže byla vybrána nejzajímavější témata, kde je možné do budoucna dosáhnout průniku mezi oběma pracovišti. V tomto smyslu pak jednoznačně dominují dva velké okruhy, kterými jsou výzkum stresu a traumat v dětství a jejich vliv na pozdější senzitivizaci vůči návykovým látkám a obecně duševním poruchám a

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

současně druhým okruhem jsou témata spojená s preklinickým výzkumem dr. Magdaleny Šustkové, jejíž témata a projekty významně přibližují dosažení většího průniku potřebného k ev. společným projektům, případně výměnám PHD studentů a pedagogů. Zásadním a průlomovým tématem a posunem by pak v tomto smyslu mohla být nová laboratoř v kampusu Albertov, která by takovou variantu umožňovala ve velmi atraktivní podobě.

- **Zvýšení konkurenceschopnosti studentů v publikování výstupů jejich práce v domácích i mezinárodních odborných časopisech.**

Jednoznačně bylo konstatováno, že započatá spolupráce s ISAJE je jednou z možných cest zlepšení publikačních dovedností studentů v Praze a nejlepší cestou pro další rozvoj a kultivaci spolupráce. Platforma ISAJE se jeví být v tomto smyslu ideálním řešením a společným zájmem obou pracovišť – doporučeno zvážení a příprava společného projektu s ISAJE – možnost řešení s partnery ze Španělska (dr. Calafat a přes program EU Horizon 2020 – přímo ještě v roce 2014).

- **Systém vedení studentů PhD. na daném pracovišti z hlediska systému organizace práce, zapojení studentů do výzkumných projektů a z hlediska interdisciplinárních a biomedicínských aspektů daného programu**

Jak již bylo zmíněno v úvodu, problémem vedení a stylu vedení a konstrukce PHD studia adiktologie je zbytečně velký důraz na teoretický kmen a příliš velký důraz na všeobecný přehled a znalosti oboru jako celku. Malá praktičnost a malá zaměřenost na vlastní téma studenta pak vede k jeho pomalejší specializaci a slabším výsledkům

Klinika adiktologie
1. LF UK a VFN v Praze

Inovace doktorského studijního programu adiktologie ve VFN v Praze a na 1.LF UK v Praze o aktuální perspektivy v biomedicíně

v bádání a publikování (skrze příliš velkou zátěž všeobecného kmene). V tomto smyslu byly v průběhu stáže formulovány další zajímavé podněty pro inovaci kurikula výuky a dílčích komponent.